

מישורים טבעיים ושדות

סיקסק
סיקסק *Spur Winged Lapwing Vanellus spinosus*
אורך: 27 ס"מ
רגליים ומקור שחורים וכן גם בטן והחזה, חלקיו העליונים חומים. הסיקסקים חיים בדרך כלל בזוגות ושני ההורים משתתפים בקינון, כאשר מרגישים איום על הקן, חגים מעל בקריאות קצרות וחדות. ניזון ממזון שמוצא על הקרקע: חרקים, תולעים, רכיכות.

אופית בקר
אופית בקר *Cattle Egret - Bubulcus ibis*
אורך: 50 ס"מ
דומה ללבנית הגדולה והקטנה, גופה לבן כולו, המקור והרגליים צהובים. מקננת בקבוצות גדולות על עצים יחד עם מגלנים ולבניות קטנות. ניזונה מבעלי חיים קטנים בעיקר חרקים, דו-חיים, דגים קטנים וזוחלים קטנים.

תור מצוי
תור מצוי *Turtle Dove - Streptopelia tutur*
אורך: 27 ס"מ
ממשפחת היוניים הנודד למרחקים ארוכים, מקנן בישראל בחדשי הקיץ. נוצותיו מזכירות דוגמא של שריון צב. מלקט מהאדמה זרעים ועלים.

קאק
קאק *Jackdaw - Corvus monedula*
אורך: 33 ס"מ
עורב קטן כגודל יונה בצבע שחור. חברותי האוהב לחיות בלהקות ומתקבץ בלילה ללינה משותפת תוך קריאות אופייניות המבטאות את שמם (קאק). ניזון מבעלי חיים קטנים, פירות וזרעים.

עפרוני מצויץ
עפרוני מצויץ *Crested Lark - Galerida cristata*
אורך: 17 ס"מ
גופו אפור מפוספס, מזכיר צבע עפר (ומכאן שמו) ובטנו לבנה, על קודקוד ראשו ציצת נוצות. רוב הזמן הולך או רץ על הקרקע, קולו נעים לאוזן ולעיתים מחקה שירתן של ציפורים אחרות. ניזון מחרקים, תולעים, זחלים וזרעים.

מינים מושבתיים

אופה ארגמנית
אופה ארגמנית *Ardea pupurea - Purple Heron*
אורך: 90 ס"מ
בעלת רגליים וצוואר ארוכים וצבעיה בגווני סגול – אדום, הרגליים והמקור צהובים. ניזונה מדגים במים אך גם מזוחלים ומכרסמים ביבשה. מקננת בקבוצות גדולות בסבכי הסוף בגדות הנחל.

אופה אפורה
אופה אפורה *Grey Heron - Ardea cinerea*
אורך: 100 ס"מ
מקור ורגליים צהובים, החלקים העליונים והכנפיים אפורים, הבטן והגרון לבנים עם פסים שחורים. רגליים, צוואר ומקור ארוכים. ניזונה מדגים וצפרדעים במים ומזוחלים קטנים ותולעים ביבשה. נודדות בלהקה בצורת ראש חץ ומשמיעות קולות קריאה.

אופת סוף
אופת סוף *Squacco Heron - Ardeola ralloides*
אורך: 55 ס"מ | **(נודדת וחולפת בנחל אך לא מקננת).**
קטנה יחסית, צבעיה חומים- לבנים, רגליה והמקור צהובים, כאשר עפה נראים כנפיה בצבעם הלבן. נמצאת בסבך ובצמחים הקרובים למים וניזונה מדגיגים, זוחלים וחרקים הנמצאים בחלק הרדוד.

מגלן חום
מגלן חום *Glossy Ibis - Plegadis falcinellus*
אורך: 60 ס"מ
המקור והרגליים חומים, רגליו וצווארו ארוכים והמקור כפוף, לכנפיים גוון ירוק. הולך על גדות הנחל הרדודים וניזון מדגים, דו חיים וחסרי חוליות. מקנן על עצי אקליפטוס גבוהים.

פרפור עקוד
פרפור עקוד *Pied Kingfisher - Ceryle rudis*
אורך: 25 ס"מ
גופו בצבעי שחור לבן ונוצותיו בולטות מקודקוד ראשו. מרפירף על פני המים וכאשר מאתר דג צונח לעברו ותופס אותו. מקנן בחור שחופר בקירות עפר ומתכנס ללינה משותפת של עשרות עד מאות פריטים.

שוכני מים

ניצינית שחורת כנף
ניצינית שחורת כנף *Tringa ochropus - Green Sandpiper*
אורך: 24 ס"מ
צבע הנוצות העליונות חום עם נקודות לבנות, הבטן לבנה ורגליה צהובות. בזמן מעופה ניתן לראות את כנפיה השחורות ולשמוע את קריאותיה הרמות. ניזונה מסרטנים, רכיכות וחרקי מים.

שחף אגמים
שחף אגמים *Black Headed Gull Larus ridibundus*
אורך: 38 ס"מ
הרגליים והמקור אדומים, גופו לבן והכנפיים אפורות. בקיץ בעונת הרבייה ראשו בצבע שחור ובחורף הראש לבן. מקנן בנחל קרוב אל הים וניזון מדגים אך גם מחרקים ותולעים אותם תופס בתעופה.

שחף ארמני
שחף ארמני *Larus armenicus - Armenian Gull*
אורך: 60 ס"מ
רגליו ומקורו צהובים, כנפיו אפורות ובטנו לבנה. התזונה שלו משאריות מזון שמוצא במזבלות מפסולת אדם אך ניזון גם מדגים.

ניצינית לבנת כנף
ניצינית לבנת כנף *Redshank - Tringa tetanus*
אורך: 28 ס"מ
רגליה ומקורה אדומים, צבע גופה אפור- חום עם נקודות לבנות ובטנה לבנה. משמיעה קולות קריאה גבוהים ובולטים כאשר ממריאה. ניזונה מחסרי חוליות לאורך הנחל.

שחף שחור
שחף שחור *Larus fuscus*
אורך: 56 ס"מ
כנפיו וגבו בצבע שחור, רגליו ומקורו צהובים, גןרתו דקיקה נודד למרחקים ארוכים. נמצאים בנחל קרוב אל הים בקבוצות.

ברניה
ברניה *Anas platyrhynchos - Mallard*
אורך: 60 ס"מ | **(חלק מהפריטים יציבים ומקננים לאורך כל השנה).**
הברווז המוכר ביותר באזורנו, גופו בצורת סירה כאשר רגליו במרכז הבטן כך שהליכתו יציבה. שוני רב במופע הזכרים והנקבות אך לשניהם רגליים כתומות, ומלבן נוצות כחולות התחום בפסים לבנים מתחת לכנפיים נראה כמו דגלים. ניזון מחסרי חוליות במים.

טבלן גמדי
טבלן גמדי *Tachybaptus ruficollis Little Grebe*
אורך: 28 ס"מ
מבנה גוף עגול וקצר וצבע אחיד- אפור- חום, בעל קול ייחודי. רגליו ממוקמות בחלק האחורי של הגוף ומותאמות לשחייה וצלילה ולא להליכה על הקרקע. בונה קן הצף על פני המים ומחובר לסבך בגדת הנחל. ניזון מדגים, רכיכות, חסרי חוליות, סרטנים, חרקים וזחלים.

צחראש לבן
צחראש לבן *Oxyura leucocephala White-headed Duck*
אורך: 48 ס"מ (נדיר)
ברווז קטן, בעל זנב נוקשה וזקור, הראש שלו בצבע לבן עם כיפה שחורה. הבטן התחתונה בהירה ושאר חלקי הגוף בצבע חום. רוב האוכלוסייה של הצחראש מתרכזת במרכז אסיה, דרום מזרח אירופה והמזרח התיכון, כאשר ישראל מצויה בגבול התפוצה של המין ונחשבת כאזור בו המין חולף בלבד בתקופת החורף. ברווזי צחראש לבן מתרכזים במאגרים גדולים וותיקים, עם ריכוז מוינים ומליחות גבוהים כפי שיש בבריכות נשר. בסקרים שנעשו, נמנו במאגר נשר הצפוני 480 ברווזי צחראש לבן, המהווים כ-5% מאוכלוסייתו העולמית של המין!

שלדג גמדי
שלדג גמדי *Common Kingfisher - Alcedo atthis*
אורך- 18 ס"מ
גופו קטן ביחס לראשו ומקורו הגדולים. צבע נוצותיו העליון בטורקיז ואילו הפנימי בצבע כתום-חום. מתעופף נמוך על פני המים וצולל על מנת לצוד דגים. עומד על צמחיה נמוכה ובכך מעיד על איכות מים מתוקים גבוהה.

שוכני מים

שלדג לבן חזה
שלדג לבן חזה *White Throated Kingfisher Halcyon smyrnensis*
אורך- 28 ס"מ
גדול יותר מהשלדג הגמדי. גופו חום, חזהו וגרנו לבנים וכנפיו בצבע כחול-ירוק. קולו בולט ונשמע כמו שריקה הנשמעת ממקום גבוה כמו צמרות עצים. תזונתנו מגוונת: רכיכות, חרקים, דגים, זוחלים (לטאות, נחשים, חומטים), מכרסמים ודו-חיים..

לבנית גדולה
לבנית גדולה *Great Egret - Egretta alba*
אורך: 100 ס"מ
בעלת רגליים וצוואר ארוכים, צבע המקור צהוב בחורף ושחור בקיץ ורגליה בצבע שחור. צדה את מזונה (דגים, צפרדעים, פרוקי רגליים) בחלקים הרדודים של הנחל ומקננת על העצים בלהקות גדולות.

לבנית קטנה
לבנית קטנה *Little Egret - Egretta garzetta*
אורך: 60 ס"מ
דומה ללבנית הגדולה אך קטנה יותר ממנה ובעלת מקור שחור ורגליים שחורות אך אצבעות רגליה צהובות. באביב מתקשטת בשתי נוצות מהעורף. מקננת על העצים יחד עם לבניות ממינים אחרים. דומה ללבנית הגדולה – צדה את מזונה (דגים, צפרדעים, פרוקי רגליים) במים הרדודים.

קורמורן גדול
קורמורן גדול *Great Cormorant Phalacrocorax carbo*
אורך: 90 ס"מ | **(חולף חורף במספרים גדולים בנחל הקישון).**
צבעו שחור, צווארו ארוך ועבה, המקור צהוב ומעוקל לכפי מטה, ברגליו קרום שחיה. מתרכזים ללינה על עצי אקליפטוס בלהקות גדולות של אלפי פרטים. צד את מזונו- דגים בצלילה. במים הרדודים.

ניצינית לבנת בטן
ניצינית לבנת בטן *Actitis hypoleucos Common Sandpiper*
אורך: 20 ס"מ
נוצותיה העליונות בצבע חום עם פסים לבנים ובטנה לבנה. נמצאת על סלעים בגדות הנחל ואוספת את מזונה- פרוקי רגליים מפני הקרקע. כאשר נוחתת על השטח מנענעת את זנבה מעלה מטה.

שוכני מים

שלדג לבן חזה
שלדג לבן חזה *White Throated Kingfisher Halcyon smyrnensis*
אורך- 28 ס"מ
גדול יותר מהשלדג הגמדי. גופו חום, חזהו וגרנו לבנים וכנפיו בצבע כחול-ירוק. קולו בולט ונשמע כמו שריקה הנשמעת ממקום גבוה כמו צמרות עצים. תזונתנו מגוונת: רכיכות, חרקים, דגים, זוחלים (לטאות, נחשים, חומטים), מכרסמים ודו-חיים..

לבנית גדולה
לבנית גדולה *Great Egret - Egretta alba*
אורך: 100 ס"מ
בעלת רגליים וצוואר ארוכים, צבע המקור צהוב בחורף ושחור בקיץ ורגליה בצבע שחור. צדה את מזונה (דגים, צפרדעים, פרוקי רגליים) בחלקים הרדודים של הנחל ומקננת על העצים בלהקות גדולות.

לבנית קטנה
לבנית קטנה *Little Egret - Egretta garzetta*
אורך: 60 ס"מ
דומה ללבנית הגדולה אך קטנה יותר ממנה ובעלת מקור שחור ורגליים שחורות אך אצבעות רגליה צהובות. באביב מתקשטת בשתי נוצות מהעורף. מקננת על העצים יחד עם לבניות ממינים אחרים. דומה ללבנית הגדולה – צדה את מזונה (דגים, צפרדעים, פרוקי רגליים) במים הרדודים.

קורמורן גדול
קורמורן גדול *Great Cormorant Phalacrocorax carbo*
אורך: 90 ס"מ | **(חולף חורף במספרים גדולים בנחל הקישון).**
צבעו שחור, צווארו ארוך ועבה, המקור צהוב ומעוקל לכפי מטה, ברגליו קרום שחיה. מתרכזים ללינה על עצי אקליפטוס בלהקות גדולות של אלפי פרטים. צד את מזונו- דגים בצלילה. במים הרדודים.

ניצינית לבנת בטן
ניצינית לבנת בטן *Actitis hypoleucos Common Sandpiper*
אורך: 20 ס"מ
נוצותיה העליונות בצבע חום עם פסים לבנים ובטנה לבנה. נמצאת על סלעים בגדות הנחל ואוספת את מזונה- פרוקי רגליים מפני הקרקע. כאשר נוחתת על השטח מנענעת את זנבה מעלה מטה.

שוכני מים

תמירון
תמירון *Black Winged Stilt Himantopus himantopus*
אורך: 36 ס"מ
רגליו דקות וגבוהות בצבע אדום, הכנפיים והמקור בצבע שחור ושאר הגוף לבן. חי בלהקות קטנות ומקנן בקרבת הנחל באיזורים הרדודים. ניזון מדגים, רכיכות, סרטנים, חרקים וראשנים.

אנפת לילה
אנפת לילה *Night Heron - Nycticorax nycticorax*
אורך: 60 ס"מ | **(חלק חולף חורף וחלק מהפרטים יציבים לאורך השנה).**
גופה לבן, הכנפיים והזנב אפורים, המקור, הגב וכיפת ראשה שחורים. מתקשטת בשתי נוצות לבנות מהעורף. מקננת על עצים גבוהים יחד עם אנפות ממינים אחרים וניזונה מדגים.

מינים פולשים

מאינה מצויה
מאינה מצויה *Common Myna - Acridotheres tristis*
אורך: 25 ס"מ
הגוף בצבע אפור, הראש והזנב שחורים והמקור בצבע כתום. מין פולש מאסיה שהתבסס בישראל בעקבות בריחה מהצפארי שבפארק הירקון בשנות ה-90, תוך זמן קצר התפשטה מתל אביב לכל הארץ וכיום בין הציפורים הנפוצות ביותר. המאינה מהלכת על הקרקע ומחפשת את מזונה, היא אוכלת כל וניזונה ממגוון מזון כמו: חסרי חוליות, פירות, עכברים, חגבים, תולעים ולטאות. היא נמנית עם העופות החקיינים ויש לה יכולת לחקות את צלילי סביבתה הקרובה.

דורה
דורה *Rose-ringed Parakeet Psittacula krameri*
אורך: 43 ס"מ
מין תוכי טרופי בצבע ירוק בהיר עם זנב ארוך ומדורג ומקור בצבע אדום. בעל קול חזק וצווחני המתלהק בקבוצות של עשרות עד מאות. תפוצתה בבודוד, דרום מזרח אסיה ומרכז אפריקה, נצפו בישראל לראשונה בשנות ה- 60 לאחר שמספר פרטים הובאו מאיראן. ניזונה מחלקי הצמח השונים: זרעים, פירות, פרחים, נקטר, גרעינים.

חובני סנך

סופית מצויה

Gallinula chloropus - Moorhen

אורך: 30 ס"מ

צבעה שחור וראשה אדום בוהק, בעלת רגליים חזקות ואצבעות ארוכות ודקות, בעזרתן מהלכת בסבך ועל גדות נחלים ואפילו חוצה את הנחל בריצה. מומחית בהסוואה – חיה בסבכי סוף וקנים, אינה נוטה להתעופף אך שוחה בנחל. ניזונה מצמחים, אצות, חלזונות וזרעים.

צטיה

Cettia cetti - Cetti's Warbler

אורך: 15 ס"מ

צבעיה חומים, קופצת על הקרקע ליד הצמחיה הסבוכה בקרבת הנחל ומקננת על בסיסי גבעולים. מאופיינת בשירה קולנית הנשמעת כאילו מבטאת את שמה. ניזונה מחרקים בעיקר.

קניית קטנה

Acrocephalus scirpaceus

אורך: 14 ס"מ

צבעיה חומים, חלקיה התחתונים צהבהבים. חיה באזורים צפופים וגבוהים של קנים ליד הנחל, ומאכן שמה. בעזרת ציפורניה הארוכות נאחזת בקנים החלקים. עפה בזריזות בתוך הסבך ובשטחים פתוחים. ניזונה מחרקים קטנים אותם תופסת בעזרת מקור דק וארוך.

סבכי שחור ראש

Sylvia melanocephala

אורך: 14 ס"מ

ראש ועורף שחורים, רגליים אדומות-חומות. מתחבא בסבכים ועל הענפים התחתונים של עצים ושיחים. בולט עקב קולו הנשמע כצקצוק צרוד ומחוספס ומאפשר לשמירת קשר בין פרטי הלהקה. ניזון מחרקים ופירות.

ציפורי שיר

נחילאי לבן

Pied Wagtail - Motacilla alba

אורך: 18 ס"מ

קטנת גוף בצבעי לבן, אפור שחור, מסמן את בוא החורף. הולך במהירות עם תנועות ראש חזב נמרצות וצד חרקים.

עורבני

Eurasian Jay - Garrulus glandarius

אורך: 34 ס"מ

צבעו חום בהיר ופס כחול זוהר בכנפיו. שוכן בעצים ומקנן על הסתעפויות הענפים. בעל יכולות חיקוי מרשימות של מגוון קולות וצלילים (יללת חתול, צלצול טלפון, אזעקת מכונת ועוד). ניזון מפירות ובלוטים אך גם חומס קינים של ציפורי שיר אחרות.

פשוש

Graceful Prinia - Prinia gracilis

אורך: 10 ס"מ

תזזיתית, קטנה ונמרצת. צבעי גופה חום אפרפר, גבה מפוספס וזנבה ארוך, זקור ומדורג, ומנוקד בנקודה שחורה בקצוות. עף לטווחים קצרים ובגובה נמוך ומקפץ משיח לשיח באיזורים סבוכים. ניזון בעיקר מחרקים קטנים, אך גם מפירות וזרעים.

צופית

Palestine Sunbird - Nectarinia osea

אורך: 10 ס"מ

יונק דבש קטן בעל מקור ארוך ומעוקל ולשון ארוכה המותאמת לשאיבת צוף מפרחים. הנקבה בצבעים חומים אפורים ואילו הזכר בולט בצבעים ססגוניים בגווני כחול ירוק.

שחרור

Blackbird - Turdus merula

אורך: 25 ס"מ

גוף הזכר שחור ומקורו צהוב ואילו הנקבה בצבעים חומים. עף לטווחים קצרים ובגובה נמוך בתנועות כנפיים מהירות. נע על הקרקע בריצה מהירה או שנמצא בסבך הצמחיה. ניזון מתולעים, לטאות, פרוקי רגליים וזרעים.

ציפורי שיר

דרור הבית

House Sparrow - Passer domesticus

אורך: 15 ס"מ

צבעו אפור חום מפוספס והגחון בהיר יותר. בעל מקור חזק המותאם לאכילת זרעים, אך ניזון גם מפירות, חרקים ושאריות מזון מפחי זבל. חברותי האוהב להתלהק ולהשתכשך באמבטיות חול.

ירגדי מצוי

Great Tit - Parus major

אורך: 14 ס"מ

בעל נוצות צבעוניות, בטן בצבע צהוב וכיפת ראש שחורה. נע בזריזות ומדלג מעץ לעץ. נפוץ בין עצים ומקנן בנקרות, בחורים וגם בתיבות קינון מלאכותיות. ניזון מחרקים וחללים אך גם מפירות וזרעים.

חוחית

Goldfinch - Carduelis carduelis

אורך: 12 ס"מ

צבעיה בולטים ועל כן קלה לזיהוי: אדום, שחור ולבן על הראש, שחור וצהוב על כנפיה, בטנה לבנה וזנב שחור. כשמה – עומדת על חוחים ושולפת זרעים מקרקפות הקוצים.

נחילאי זנבתן

Motacilla cinerea - Grey Wagtail

אורך: 20 ס"מ

חלקיו העליונים אפורים והתחתונים צהובים, רגליו ודרדרות וקצרות בניגוד לנחילאי הלבן. נמצא בנחלים שזרימתם מהירה וחורשות צמחים בגדות וניזון מחרקים ותולעים.

ציפורים בקישון

כ- 500 מיליון ציפורים נודדות חולפות בשמי ישראל בעונות הנדידה. בסתיו כיוון התעופה של הציפורים הוא דרומה לאפריקה, ובאביב צפונה לאירופה. מספר הציפורים העצום שחולף דרך ישראל הוא תופעה ייחודית ברמה בינלאומית. הסיבה לתופעה זו נעוצה בכך שישאל נמצאת במפגש של שלוש יבשות – אסיה, אפריקה ואירופה, ומהווה כעין צוואר בקבוק שאליו מתנקזות הציפורים.

נחל קישון משנה פניו בשנים האחרונות והופך לאתר טבע אטרקטיבי במיוחד, כתוצאה מפעולות שעורכת רשות נחל הקישון לשיקומו ולשיפור איכות מימיו ובין יתר פעולותיה פועלת הרשות לשימור מיני חי וצומח לגדותיו.

בסקרים אקולוגים מקיפים שנעשו בנחל הקישון, נצפו 75 מינים של עופות, כמחצית ממינים אלו יציבים או מקייצים, כלומר מקננים לאורך הנחל, ומחצית חורפים או חולפים, כלומר שוהים באזור בחודשי החורף או נודדים.

מינים חובני סנך: מינים אלה מסתפקים בסבך גדה מצומצם בכדי לדגור, ביניהם נצפו סופית, צטיה וקנית קטנה.

עופות מים: מנצלים את גוף המים עצמו, נצפו לאורך הנחל ברכיה, טבלן גמדי, לבניות, קורמורנים ועוד. (הטבלנים נצפו בבריכות נשר ובבריכות קריית-חרושת).

מינים מושבתיים: קינון אנפות ומגלנים באזור מפגש הקישון עם נחל סעדיה. פרפור עקוד המקנן בקירות עפר.

אתרים חשובים לעופות בסמיכות לנחל הקישון: מספר אתרים שמתקיימת בהם אוכלוסייה יפה של עופות, או שהם בעלי פוטנציאל להפוך לערכיים מאוד עבור עופות.

בריכות נשר: שני מאגרים גדולים של מפעלי נשר, אחד מהם מאוכלס בחורף על ידי להקות גדולות של ברווזים, מהם מינים נדירים דוגמת צחראש לבן.

נחל סעדיה והאפנדיקס: נחל סעדיה מזרים מים מתוקים מרכז הכרמל לכיוון מוצא הקישון, ויוצר בית גידול לח איכותי באזור האפנדיקס ובריכות השיקוע שלידו.

הנפתול: שחזור של אחד מנפתולי הקישון הנמצא ליד גשר ההסתדרות, המוצף במי תהום גבוהים ומהווה בית גידול איכותי עבור עופות. מהנפתול ניתן לערוך תצפית על חורשת לינת הקורמורנים, הנמצא בראש אתרי הלינה בארץ.

גדה ימנית של הקישון בין גשר ההסתדרות ליליוס סימון: שטח פתוח נרחב מצפון לנחל, שבו שריד לחולות מישור החוף הצפוני, המאוכלסים בפאונה מגוונת.

מגדיר ציפורים בנחל קישון

רשות נחל הקישון

Kishon River Authority

מגדיר ציפורים בנחל קישון

www.kishon.org.il

ליצירת קשר: info@kishon.org.il

טל': 04-8404404 | פקס: 04-8400639

עריכה והפקה: רשות נחל הקישון, 2019 | איור: טוביה קורץ | עיצוב: נסטיה פייביש